

ירושת נפגעי הקורונה לילדיהם: חובות ומשפחות הרוסות

השבר הכלכלי והחברתי שיצר הקורונה הוא שונה מכל מה שהכרנו ■ יש לסייע לנפגעי המשבר בתחזוק התא המשפחתי, שסובל מחוסר יציבות ומטלטלות עקב התערערות הביטחון התעסוקתי

18:09 07.07.2020 מאת: יעל בליץ זיסקין

הכנסת אישרה באחרונה את החוק שיזם משרד הרווחה, ולפיו כ-35 אלף ישראלים שאיבדו את עבודתם במשבר, ואשר מקבלים בשגרה קצבאות מהביטוח הלאומי לצורך הבטחת הכנסה, זקנה, תלויים ומזונות, יהיו זכאים גם לדמי אבטלה בהיקף כולל של 250 מיליון שקלים. זאת, בשונה מהאיסור שהתקיים עד כה בחוק על קבלת כפל קצבאות. מדובר כמובן במהלך מבורך, המצטרף לסיוע שעליו הכריזה הממשלה בגובה מצטבר של עשרות מיליארדי שקלים לעובדים שיצאו לחל"ת, לעצמאים ולמעסיקים. אלא, שהזרמת עוד ועוד תקציבים לא תפתור לבדה את הבעיה.

השבר הכלכלי והחברתי שיצר הקורונה הוא שונה מכל מה שהכרנו. לא רק שהמשק הישראלי הדרדר כמעט בבת באחת למצב של כמיליון בלתי מועסקים, אלא שמול עינינו נעלמו רבבות משרות וסימן שאלה מרחף מעל עצם קיומם של ענפי תעשייה שלמים כגון תיירות ובידור. מאות אלפי ישראלים מהמעמד הבינוני והבינוני-נמוך, שהצליחו להחזיק איכשהו את הראש מעל המים עד הקורונה, קרסו לחור שחור של היעדר השתכרות ואופק תעסוקתי. משרד הרווחה דיווח זה מכבר על זינוק של 68% בפניות ללשכות הרווחה, והמספרים אף צפויים לעלות עם סיום הזכאות לדמי אבטלה.

כדי להתמודד עם מציאות זו, אין די בכך שהמדינה תעביר כסף למענקים. הסיוע הכלכלי מוגבל, והממשלה הרי לא תוכל לממן לאורך זמן עוד ועוד פיזיוס. ביום שאחרי, רבבות ישראלים ישארו להתמודד לבדם עם האבטלה ועם עוני המתדפק על דלתם. דרושה על כן תכנית לאומית מקיפה, אשר תכלול לא רק העברות ישירות של מענקים אלא גם כלים לשיקום כלכלי וחברתי.

בראש ובראשונה, על תכנית כזו לספק ליווי, יעוץ והכוונה למשקי הבית שנפגעו בכל הנוגע לניהול תקציב משפחתי ולקבלת החלטות פיננסיות במשבר. המצוקה הגוברת גורמת לרבים ליטול אשאי והלוואות, והר החובות הולך וגדל. המדינה חייבת להתערב ולספק ידע והדרכה כדי למנוע מדור שלם להסתבר ולהוריש לילדיהם חובות שלא יוכלו להיחלץ מהם. ליווי נדרש גם לצורך מיצוי זכויות. כך, מימוש הזכאות לתשלומי שכר ותנאים סוציאליים ממקום העבודה ולסיוע המשתלם על פי דין מרשויות המדינה עשוי לחזק את רשת הבטחון הסוציאלי יותר מאשר עוד מענק חד-פעמי.

בנוסף, על המדינה להוביל הכשרות מקצועיות ויעוץ תעסוקתי עבור ישראלים שאיבדו את עבודתם במשבר, ואשר אינם צפויים לשוב לתעסוקה בעתיד הנראה לעין. משרד הרווחה מסרב בימים אלה לממן הכשרות מקצועיות שיערכו באופן מקוון, אך זה חייב להשתנות. כדי לאפשר לעובדים לבנות לעצמם מסלול חדש בקריירה, יש להכשיר אותם להשתלבות בענפי הטכנולוגיה והדיגיטל ולחיפוש עבודה במציאות החדשה. מדובר במהלך שאמור היה לצאת לפועל לפני שנים, ואשר הקורונה היא הזדמנות ליישמו.

לבסוף, על המדינה לסייע לנפגעי המשבר גם בתחזוק התא המשפחתי הסובל לא אחת מחוסר יציבות ומטלטלות עקב התערערות הביטחון התעסוקתי ואובדן ההכנסות. יש להציע תכניות התערבות שיקללו סיוע קהילתי וטיפול רגשי סביב התמודדות עם משבר כלכלי עבור יחידים, בני זוג, הורים, ילדים ומשפחות. תכנית כזו נשמעת על פניה כעניין של מותרות, אך הנסיון מלמד, כי זהו כלי חשוב מאין כמוהו בבניית חוסן חברתי שיאפשר לכמה שיותר ישראלים לעבור בשלום את תקופת הקורונה.

אנחנו רגילים לחשוב על תוספת תקציב כמזור לכל בעיה חברתית. לפעמים זה נכון, אך המשבר שאנו חווים כעת הוא המחשה לכך שקצבאות ומענקים אינם תמיד חזות הכל. אם נשכיל לספק למשקי הבית כלים של ידע והכשרה מקצועית, אשר יסייעו להם להשתקם בכוחות עצמם מהריסות המשבר, נתרם לרווחה הכלכלית והתעסוקתית ארוכת הטווח של רבבות ישראלים.

הכותבת היא מנהלת בקרן ידידות טורונטו, ממקימות תכנית "קידום" המסייעת למשפחות שנפגעו כלכלית במשבר הקורונה